

IDEJE VAN MINDENNEK

– regényrészlet

Abel már gyerekkorában is figyelte a ke-
rubok ragyogását nyugatra az égen, a
dombok felett. Láta, ahogy a levegő nappal
alig észrevehetően remeg, alkonyatkor pedig
felizzik, s egyre erősebben fénylik a sűrűsö-
dő sötétségben, s ahogy éjjel a lángnyelvek
vörösés fénye az ég alján hullámszik. Azt gon-
dolta talán, hogy a sötét dombok valójában
szénből vannak, s az alkonyi szelek lehelnek
beléjük életet. Nyilván többször is állt így,
a csalogató fényt bámulva, amelyről apja so-
sem beszélt, közben érezte izmaiban az egész
napi munka fájdalmát, ahogy egy csákányra
vagy kapára támaszkodott, miközben a va-
csorázni induló emberek hangja egyre hal-
kult, végül teljesen elcsitult mögötte. Azon
már nem is gondolkodik, hogy honnan jön
a fény, mint ahogy arra sem gondol, hova va-
lósíak a fák a domboldalon, a környezetéhez
tartozik ez is, s nap nap után csak azért nézi
annyit, mert szépnek látja. Mint ahogy a csil-
lagos eget is szépnek látja, vagy azt, ahogy
a patakmederben táncot jár a fény a halak
pikkelyén.

Megfordul és a házak felé pillant, melyek
a földdarab másik oldalán egy dombvonulat
alatt sorakoznak, és látja, ahogy az emberi
alakok, innen nézve csupán bogár nagyságú
teremtmények, hamarosan a házakhoz érnek.
Mostanáig kurjantásaiktól visszhangzott a
mező. Testük egész nap itt sürgött-forgott

ezen a földdarabon. Előrehajoltak, felvettek
a földről egy kődarabot és kosárba tették, a ko-
sarakat az erdő szélére cipelték, kalapáccsal
ütötték a sziklát, körbeásták a farönköt, vagy
a fűben elterülve heverték a fák árnyékában
déli pihenő idején, ettek és aludtak. Mintha
mindez elterelte volna eddig a figyelmét,
s most, hogy már nincsenek itt, kibontakozik
előtte a táj, amelyben egész nap létezett.

A hullámszó mező szürkés, poros felszí-
ne itt-ott aranylik a napfényben. A mező és
a környező hegyek közt magasló fák dús
lombkoronája a völgy túoldalán szinte egy-
befüggő zöld szalagnak tűnik, mellette a lej-
tőn viszont már látszanak az egyes fafajták
is: nyárfa, égerfa, tölgy, fűzfa, erdei fenyő,
lucfenyő. Mindegyiknek látszik a saját külön
helye, ahova tartozik. Látszik az erdei fenyők
alatti hegyoldal, amelyet helyenként száraz,
zöld moha borít, másutt pedig a csupasz kő
sejlik ki kékesszürkén, s mindenhol sárgás
tűlevelek hevernek szerteszét. És látszik mel-
lette a burjánzó csipkebokor, illata belengi a
levegőt, ágait lehúzzák a méhek és a dara-
zsak. Gyökerei férges módjára dudorodnak
a szikla fölé és bújnak a földbe a kövön túl.
Egyenes fenyőtörzs vöröslik a délutáni nap
fényében, árnyékot vet az emelkedőn ka-
paszkodó bozóra. Lent látszik a füves domb,
sárgás foltjai még emlékeztetnek a télre, és
ott vannak az alig egyéves fácskák, amelyek
cingáran, bizonytalanul sarjadnak a fűben,
mintha vékony jégre merészkedtek volna, s
nem mernének tovább menni, sem visszatér-
ni a rejtekható erdőbe, csak állnak mozdulat-
lanul, a felmentő seregre várva.

Mindebből semmit sem érzékelt, amíg a
munka folyt. A táj olyan volt, akár egy gon-
dolat, amely szabályos időközönként fel-fel-
ötlik benne, s amilyen hirtelen eszébe jut,
olyan hirtelen ki is megy a fejéből. Most a tá-
jat figyeli. Feltárul előtte a természet, s még-
is olyan, mintha vissza is húzódná. Mintha
egyetlen hadművelettel húzódná közelebb
és távolodna el. Mert, ahogy megfigyeli az
őt körülvevő tájat, minden, amit lát, hátat
fordít annak a bizalomnak, amivel ő közele-
dik felé, és minden hirtelen nagyon idegen-
nek és riasztónak hat. Némán terül el előtte

a mező. Hallgatnak a fák. Hallgat az égbolt mélykék színével és lassan úszó felhőivel. És hallgatnak a szerszámok is, amelyek néhány méterrel odébb halomban hevernek a földön. Némák a kosarak. És a kövek. És a földből kirángatott, egymásba fonódó, fűben heverő facsonkok az erdőszélen.

A kupacba tett szerszámok közé rakja a kapát, és egy kalapáccsal a mező szélén fekvő kövek egyikéhez lép. Az első ütés hangját visszahangozzák a hegyoldalak, egy rövid *kopp*, amit végigrepít a völgyön a visszhang, és a következő pillanatban a hegynek csapódik. *Kipp-kopp*. Feje fölé emeli a kalapácsot, és újra lesújt. *Kipp-kopp*. Néhány ütés után belesjön a ritmusba, és az ismétlés örömeivel eltelve kurjant, ahányszor a kalapács a sziklának csapódik. „Hohó!” – kiáltja, majd válla fölé emeli a kalapácsot, és nagy ívben lecsap a kőre. Egyik kezével lazítja a fogást, és hagyja, hogy mielőtt a vas a követ érné, tenyere feljebb csússzon a kalapács nyelén. Érti, ahogy karjában tovakúszik az ütés, megint elkiáltja magát: „Hohó!”, s hallja, ahogy a kalapácsütés visszaverődik a hegyoldalak közt, megint lejjebb viszi a kezét, megmarkolja a nyelet, válla fölé emeli a kalapácsot, nagy ívben a kőre csap és felkiált. „Hohó!” *Kipp-kopp*. „Hohó!” *Kipp-kopp*.

Végül meghasad a kő, Ábel szétfeszíti a darabjait és egyenként a mező szélére cipeli őket. Amikor elkészült, ingujjával letörli homlokáról az izzadságot, a házak felé fordul és látja, hogy egy alak közeledik feléje.

Biztos Káin jön érte, gondolja. S bár tudja, hogy Káin épp ezt nem szereti, mégsem indul el felé, csak áll egyhelyben.

A sötétség nemsokára előszivárog földalatti tárnáiból és elterpeszkedik a völgyben. Legszívesebben megvárná, hogy láthassa, hogyan történik. Hogy miként fonja körbe hangtalanul az erdőszéli fákat, a kőkerítést és mellette a kifogott ekét, a három dombot, amelyek szigetként emelkednek ki a mezőből, a patak menti bokrokat, és ott felette magasan, a hegy oldalában a kiszögellést. Hogy miként tölti fel lassacskán az egész völgyet, mint egy tálat, ő ott áll az alján, sötét, mint a körülötte elterülő sötétség.

Megfordul, látja, hogy a bátyja már félúton jár. Amikor visszafordul, egy szarvas áll az erdő szélén, talán ötven méterre tőle, és meredten figyel. Néhány másodperces mozdulatlanlás után párszor fölemeli a fejét, hogy érezze a földdarab felől érkező illatokat. Miután megbizonyosodott afelől, hogy biztonságban van, biztonságban, már amennyire biztonságban lehet, elindul a mező szélén. A következő pillanatban két másik szarvas bukkan föl az erdőből, majd ismét kettő.

Milyen különös, gondolja. Sötétedés előtt nem szoktak kimerészkedni. Talán megriadtak valamitől?

Pillantásával követi az állatokat, amíg el nem tűnnek a magaslat mögött. Egy utolsó pillantást vet a lángoló angyalok távoli fényére, majd megfordul, hogy a bátyja elé menjen.

Ebben a pillanatban a mezőn át felharsan Káin kiáltása.

– Ábel!

Hangja türelmetlenség tűnik, ezért Ábel igyekszik a lehető legvidámabb hangon válaszolni.

– Jövök már! – kiáltja. – Várj meg ott.

– Nem! – válaszol a bátyja. – *Én* jövök. Te várj meg!

Elképedve bár, de Ábel eleget tesz a kérésnek. Fázni kezd, karját dörzsölgetve figyel a bátyja szikár alakját, ahogy öles léptekkel közeledik felé a patak mentén. Valami történhetett, de bátyja mozdulataiból nem lehet semmit kiolvasni, úgy jár, ahogy mindig, előregörnyedve, tekintetét a földre szegezve, mintha attól tartana, hogy egy óvatlan pillanatban elszakadhat a talajtól.

„Káin, az én bátyám”, gondolja, miközben azon mosolyog, hogy a bátyjáról csak úgy süt az ellenkezés még olyankor is, ha magában van, és azt hiszi, nem látja senki. Mintha még a legegyszerűbb dolgok is, mint hogy egyik lábát a másik elé helyezze, ellenére volnának, s úgy kellene magára *erőltetnie* minden mozdulatot. Ellenkezik és gyanakszik. Ez Káin. Ha ő rámosolyog, Káinra nem ragad át a mosolya, ahogy az átlagos emberekre szokott, dehogy: Káin hirtelen rászzegezi a tekintetét, gyanakvása keresztülfúrja Ábel testét.

Ó, bárcsak el tudná engedni magát néha! Hogy ne csak a saját korlátaival legyen elfogalva, hanem megnyílhasson a korlátokon túli világra is!

Ábel számtalanszor próbálta már bevonni a bátyját a gondolataiba. De még csak meg sem moccan soha. Az ember azt hinné, hogy van benne valami rendkívüli és értékes, amit Káin így őriz, és a világ minden kincseért el nem cserélné, de akármennyit törte is a fejét, nem tudott rájönni, mi lehet ez.

A lelke?

Aligha. Ábel úgy képzelte Káin lelkét, mint egy farönköt, ennél jobb képet nem tudott volna rá. Egy korhadt farönk valahol az erdő mélyén, a mocsár szélén, ahol folyton esik az eső. Sárgás a fű, megsárgult levelek hevernek körülötte, szürke az égbolt, és Káin lelke épp csak kilátszik a hegyoldalon a nedves talajból.

Az elméje?

Lelkéhez hasonlóan mélyre nyúlnak a gyökerei, ettől az elméje majdnem olyan megingathatatlan, mint a lelke. Elméje ágai lassan, mereven emelkednek a levegőbe, s többnyire mozdulatlan állnak: még a legvadabb gondolat is éppenhogy csak megringatja az ágakat.

„A bátyám fa”, gondolja Ábel, és magában énekelni kezd:

*A bátyám egy fa
mindenki tudja
Ha úgy lenne, ahogy ő akarja
egyáltalán nem mozogna
Hosszú lába
gyökér volna
a föld mélyére hatolna
úgy ám, a föld mélyére hatolna*

Magában jót derül a kis dalocskán, és ahogy fölemeli a fejét, tekintete találkozik Káinéval, aki most már alig néhány méterre van tőle. Ábel úgy dönt, megjegyzi a verset, hogy majd másoknak is elénekelhesse, ha ha-zaérnek.

– Jared nem jött vissza – mondja Káin, és megáll. – Ma reggelre kellett volna lejönnie. Fel kell mennünk megkeresni.

– Csak mi ketten megyünk? – kérdi Ábel.

Káin bólint.

– Mindjárt besötétedik. Gyerünk.

A hasadék mentén indulnak a hegy tetejére. Habár szinte egész nap árnyékban van, mégis buja itt az aljnövényzet. A mohával belepett, az örökkévalóság óta itt heverő kövek között a tömött gyűszűvirágfoltok apró lámpásai világítanak a zöld sötétségben.

Mindenütt harasztok tárják szét mohó leveleiket, olykor teljesen elfedik a talajt, s közöttük a fivérek óvatosan lépkednek, mintha zavaros vízben gázolnának. De nemsokára olyan meredek és sziklás lesz a hegyoldal, hogy szinte minden vegetáció eltűnik, s csak az egészen apró, ám rendkívül szívós növények maradnak meg. Az ösvény cikcakkban halad felfelé, a kanyarok közti szakaszok egyre rövidülnek, végül a csúcstól száz méterre teljesen eltűnik az út. Innen mászniuk kell.

Káin nem szereti, ha követik, ezért előreen-gedi Ábelt. Fárasztó folyton Ábel türelmetlenségét érezni a háta mögött, amiért ilyen lassan haladnak, gondolja Káin. Ráadásul ki nem állhatja, ha őt nézik, de ő nem látja azt, aki nézi.

Ábel, akár egy fürge állat, könnyedén és különösebb erőfeszítés nélkül kúszik fölfelé a hegyoldalon, messze maga mögött hagyva bátyját, aki meg-megáll, hogy szusszanásnyi pihenőhöz jusson. Valami nincs rendben a nyálkahártyájával, tavasszal és nyáron olyannyira megvastagszik, hogy levegőt is alig kap. Furcsa módon ennek ősszel és télen a nyomát sem érzi. Az az ő ideje. Az az ő világa. Az az ő élete. Leginkább télen, a hóval borított erdőt szereti járni, mikor egy hangot sem hallani, csak saját ropogó lépteit és a fejszecsapásokat, miután egy fához érve megáll és munkához lát, majd a folyóként zúgó hangot, amely betölti a levegőt, mikor dől a fa – milyen furán, lassan szokott kidőlni! –, a robajt, ahogy a fa recsegve a földre zuhan, és a felkavart porhó-felhőt, ami olykor az arcába csapódik, mint ezer jeges túsúrás; és utána megint a csendet. És szeret tábortűznél is ülni alkonyatkor, a tüzet nézni, ahogy a lángok táncolva ragyognak a sötétben, szereti, ahogy a meleg megcsapja, és szereti

figyelni a levegőben pattogó apró szikrákat. Még az alvás is másképp esik a szabadban, mélyebb, tisztább az álma, mint ha a kunyhóban vagy a fenyőágakból tákolt fekhelyén aludna. Olykor arra gondol, olyan ez, mintha maga az éjszakai égbolt áramlana át a testén, hidegen, feketén, csillagfénytől ragyogva.

Amikor felpillant, Ábel már a hegy legtejtéjén lévő sziklánál áll. Levette ingét, és a sziklának támaszkodva, lehunyt szemmel a nap felé fordul.

„Az öcsém, Ábel”, gondolja Káin, s hirtelen büszkeség tölti el.

Olyan szép.

Szinte hihetetlen, hogy testvérek. Ábel vékony, még mindig kisfiúsan finom alakja egészen másfajta, mint az ő durva, feltűnően rossz arányú teste. Káin magas, s bár mellkasa széles, felsőkarja izmos, mégis véznának tűnik – talán hosszú, vékony nyaka teszi, meg hosszú karja, amelyet folyton maga mellett himbál, hatalmas kezei, melyeket mintha túvel varrtak volna csenevész alsókarjához. A testvérek arca is különböző. Habár számos vonásuk megegyezik – mind a kettőjüknek kék a szeme, és mélyen ülő, magas homlokuk, egyenes orruk, finoman ívelt arccsontjuk, kissé elálló fülük van –, Káin alsó állkapcsa erősen kiáll, s míg Ábel arcát az álla harmonikusan, talán kissé erőteljesen kikerekíti, testvére arckifejezése folyton mogorvaságot sugall, s ez már önmagában is elég nyomasztó érzés. Arckifejezése ráadásul egy halra emlékeztet.

Hányszor elátkozta már ezért a teremtőt! Akarva-akaratlan, Káin folyton szájátva bámul, ami miatt óhatatlan, hogy mások nehéz felfogásúnak gondolják; ezért nem őket hibáztatja: tudja jól, hogy ostoba ember benyomását kelti, és hogy a mosoly, amivel a mogorva arckifejezést próbálja ellensúlyozni, még butább külsőt kölcsönöz neki.

Bár külsejükben is eltérnek, az igazi különbség a lényükben van. Ábel közelében jó lenni, Káint jobb elkerülni. Káin sosem talált rá magyarázatot, hogy fivére miért olyan vonzó mások számára, s hogy miből adódik az, amit mindenki érez: hogy jó vele lenni. Mintha fény venné körül Ábel alakját, bár-

hol van, bármit tesz, egyfajta tisztaság és erő sugárzik belőle. Káinnak néha az az érzése, hogy testvére lelkében nincsen árnyék. Hogy emiatt szeretnek közel lenni hozzá az emberek. Azonban más ez, mint a gyermeki ártatlanság, mert egy gyerek lelke érzékeny, lángja könnyen rebben, nem kell több egy feltáruzó ajtónál, s máris kihuny. Ábel fényét nem teheti tönkre semmi. Mellette az ember sohasem érzi magát rossznak, csak ostobának. Az a sötétség, amely az embert magányában olykor annyira hatalmába képes keríteni, hogy szinte beleszédül, Ábel közelében nevetségesnek hat.

Mikor fiatalabbak voltak, Káinnak épp ez okozott sok gondot. Azzal, hogy öccse hátterbe szorította őt, a bátyját, a természet adta rend borult fel, és ennek tudata egész gyerekkorában nyomasztotta. Igyekezett fizikai túlerejével visszaállítani az egyensúlyt, de hasztalan, nem ez számított. Amikor testvéreinek támadt és a falhoz szorította, vagy a fejét a földre nyomta, öccse nem ellenkezett, csak tűrte, teste puha és közönyös volt, s emiatt is Káin érezte aztán alacsonyabbrendűnek magát.

Hogy mennyire dühítette mindez! De minél inkább fokozódott a dühe, s minél erősebben ütött, annál kevesebbet ért ő maga.

Idővel rájött erre. Ábel *jobb* nála. De pontosan miből állt a jósága? Vidám volt, vad, kíváncsi, fáradhatatlan, megállás nélkül beszélt, sokat nevetett, sosem maradt tétlen. Ha ostobaságot követett el, ami gyakran megesett, nem számított, mintha felülemelkedett volna önmagán, nem számított az sem, ha egészen bolond dolgokat mondott vagy tett, neki nem számított.

Ilyen volt Ábel.

És Káint mi akadályozta abban, hogy ő is ilyen legyen?

Csakis saját maga.

Ezt azon a tavaszon értette meg, amikor felnőtté érett. Hangja mélyülni kezdett, bőre kergesebb lett, izmai megduzzadtak, és éjjelente gyakran ébredt sajgó végtagjaira, majd álmatlanul feküdt gondolataiba mélyedve. Azon gondolkodott például, hogy ő kicsoda.

Miért beszél ilyen keveset? Fejében kava-

rognak a gondolatok, de mi is a különbség a gondolatok és a szavak között? Elég csak hangosan kimondani őket. Mert ebből adódott a különbség: Káin csak gondolkodott, Ábel viszont ki is mondta, amit gondolt.

De ő miért volt olyan óvatos? Olyan lassú és nehézkes?

Átcsúszott az ágynak abba a végébe, ahonnan láthatta Ábelt, aki a szoba másik végében aludt, a holdvilágnál különösen sápadtnak tűnt.

Az állkapcsuk mellett a szemük vágása is különbözött, Ábel szemhéja ferdébb volt, mintha a szemöldökcsont lefelé szorítaná a szemhéját, megakadályozva ezzel, hogy teljesen kinyílhasson, és ezért az amúgy is nyílt arckifejezése olyan volt, mintha enyhén... de milyen is? Titokzatos? Idegen? Rejtélyes? Most azonban a szeme le volt hunyva, eltűnt róla a rejtélyesség, és Káin látta, hogy öccse mennyire hasonlít rá. Csak az álla nem.

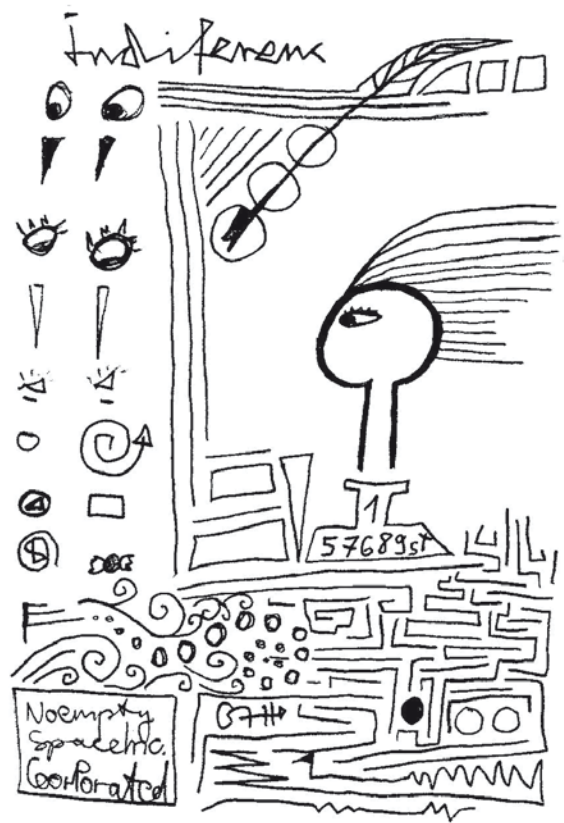
Az áll, az áll, az áll!

Ettől a gondolattól elbátortalanodott. De közben nem vette le a szemét a testvéréről, és ahogy egy szó, amit sokszor ismétlünk, értelmét veszti, lassan annak sem volt már jelentése, amit látott: szemei csupán szemek voltak, orra csak egy orr, arca csupán arc, s haja is csak haj.

Egy kisfiú, nem más. És még hogy ő rosszabb nála?

Káin visszafeküdt az ágyában, és mintha valami boldogságféle áradt volna szét benne. Holnap többet fog beszélni. Nevetni is többet fog. Kérdezősködni, kutakodni fog mindenféléről. Majd *szaladva* indul át a mezőn, ha megkérik, hogy menjen el valamiért, s nemcsak úgy battyogva vág neki, ahogy eddig tette. Úgy rohan majd, mint a szél, s olyan lesz ő maga is, mint a szél, könnyű, vidám és zabolátlan.

És másnap reggel tényleg boldogan ébredt. Gyorsan talpra ugrott, lekapaszkodott a létrán, szüleinek energikus *jó reggel* ttel köszönt, megragadta a vödört és már szaladt is az udvaron át a kúthoz. Sütött a nap, daloltak a madarak, Káin füttyülve engedte le a vödört a kútba. Felhúzta, kicsit belekortyolt, leöblítette az arcát, majd fogta és bevitte a vizet a

konyhába. Ott állt az anyja, háttal neki, valamit készített a konyhaasztalnál, az apja evett, vele volt Jared, a pásztor, és a négy napszamosuk.

Káin a vödört a földre tette. Senki sem nézett rá. Vajon nem vették észre, hogy ma másképp viselkedik? Hangjában a vidámságot, mikor jó reggelt kívánt nekik? Hogy milyen gyorsan vágott át az udvaron?

Most kell elkezdenie beszélni. Minél tovább húzza, annál rosszabb lesz.

De mit mondjon?

Ábel csak beszélt egyvégtében mindenről, ami eszébe jutott.

De mi jutott Káinnak eszébe?

Semmi. Csak az, hogy muszáj a lehető leghamarabb mondania valamit. Erről meg ugye nem beszélhetett.

Szép napunk lesz.

Mondhat ilyet?

Ha máskor is mondana ilyet, akkor igen. De most csak elképedést váltana ki. Ránéz-nének, és tekintetük magyarázatot követel-ne. Ha nem folytatná valamivel, csak leülne, akkor az utána következő csönd csak erről szólna. És ha folytatná?

Nézzétek, hogy süt a nap! Halljátok, hogy csicseregnek a madarak?

Nem, ez nem jó.

Az egyik napszámos megfordult és ránézett. Ettől aztán az apja is odafordult.

– Mit állsz ott? – kérdezte. – Eredj inkább és hívd le az öcsédet.

Nem tudott megszólalni. De mosolygott.

Elkapja apja tekintetét, és rámosolygott, amilyen szélesen csak tudott. Aztán megfordult, kiment a konyhából, fel a létrán, ami a hálókamrába vezetett. Ábel az ágya szélén ült és az álmat dörgölte ki a szeméből.

– A kerubokról álmodtam! – mondta, amikor megpillantotta Káint.

– Tényleg? – felelte Káin. – Jó, de most kelj fel.

– Ne, várj! – kérte Ábel. – Egy erdőben jártam, mindent hó takart, és sötét volt, azt hiszem... igen, sötét volt, és akkor megláttam a fényüket, mintha lángba borult volna az erdő! Beljebb merészkedtem, és a fák között megpillantottam őket.

– Várnak odalent – mondta Káin, és sarkon fordult.

– Hallgass már végig! – szólt Ábel. – Amikor megláttak, az egyik odajött hozzám és a magasba emelt. Lassan lépkedtünk a fák között, érted? Azt gondoltam, csak álom, de aztán ahogy kinyújtottam a kezem, és megfogtam egy ágat, éreztem, hogy hideg a hó! És épp amikor körbepillantva beláttam az egész világot, felébredtem.

Mosolygott.

Káin nem bírta tovább leplezni kíváncsiságát.

– És hogy néztek ki? – kérdezte.

– Arra nem emlékszem – felelte Ábel. – Minden másra emlékszem, de erre nem. Csak hogy lángoltak.

– Ezt eddig is tudtuk – mondta Káin, és lement a konyhába.

Mikor látta, hogy már nincs ott senki, megkönnyebbült. Legjobban egyedül szeretett lenni. Hogy Ábelt is elkerülje, kivitte magával a reggelijét, és egy fának dőlve enni kezdett, a házból ő nem látszott, ám ő jól látta lent azt a földdarabot, ahol ma dolgozni fognak. Ült a reggeli nap fényében, hátát a

fa törzsének vetette, lábát előrenyújtotta és reggelizett. Látta, hogy az öt férfi, kaszával a vállán, libasorban átvág a mezőn. Aztán felsorakoztak egymás mellé és nekiláttak a kaszálásnak. Egymás mellett haladtak billegve, közben sorban hullottak eléjük a félkörben lekaszált szalmakötegek.

A levegő még tiszta volt és hűvös, s talán ezért is kívánczolt Káin hirtelen ki a mezőre, hogy érezze a frissen kaszált fű illatát és a nap melegét a vállán, holott *tudta*, hogy valójában mennyire nehéz eldugult orral, könnyező szemmel és napégette, sajgó vállal dolgozni a mezőn. Mégis felállt, a reggeli maradékát a fa mögötti bokorba hajította, és sietve elindult. Ez a hirtelen sietség talán amiatt is volt, hogy Ábel nem volt ott. Hogy ő dolgozott, Ábel pedig nem, és ezt a többieknek is látniuk kell. És látniuk kell, mennyire siet, mennyire igyekszik!

Szélsebesen vágott neki a mezőnek. A nedves fű még sosem tűnt ilyen zöldnek. És az égbolt! Kék volt, mint a tenger mélye. És a nap! Ma hét ágra sütött!

Bár toroka és tüdeje már pár méter után összeszorult, tovább szaladt. Arra gondolt, hogy át tudja küzdeni magát a légzési nehézségeken, hogy az eltömődött légutakon túl van valami friss, tiszta és hűvös, amit el tud érni, ha elég erősen nekigyürkőzik. De alig száz méter után elakadt. Mintha egy szalmaszálon keresztül lélegezne. S közben mindene levegő után kiáltott. A szíve, a vére, a tüdeje. Térdre esett, kezével a földre támaszkodott, így próbált levegőhöz jutni. De a szükséges léghullám helyett, alig szivárgott némi levegő a tüdejébe. Még az ujjbegyei és a lábujjai is bizseregtek. Gyomra felfordult, mintha a maradék levegőt is ki akarná préselni magából. Összeszorított térddel igyekezett visszatartani a vizeletét, közben a földet kaparta. Hirtelen érezte, hogy fel kell ugrania, és mint a bolond, torkaszakadtából üvöltve elrohannia innen, de ereje végleg elhagyta, hason fekve vonaglott a fűben. Kétségbeesésében a földet rúgta, és hirtelen rájött, hogy kívülről most úgy néz ki, mint egy hal: előreugró állal, tátogó szájjal és vergődő testtel. Akár egy partra vetett hal, úgy fog

meghalni, akár egy partra vetett hal. Egész teste rángatózott, csak levegőt akart kapni, semmi mást, de éppen azt nem kapott.

„Most meghalok”, gondolta.

Ám mégsem halt meg. Amikor kétségbeesetten fölemelte a fejét, hogy segítséget hívjon, úgy tűnt, mintha egy kürtőbe került volna: hirtelen újra levegő áramlott a tüdejébe. Sikoltva kapkodta a levegőt, másodpercekig egyhelyben ült és zihált. Fantasztikus érzés volt, ahogy a tüdeje ismét fölszabadul, ahogy a hólyagocskák mind levegőhöz jutnak, s a fájdalom elmúlik. Közben az az érzése támadt, hogy csak itt, ebben a láthatatlan kürtőben képes lélegezni, ezért

sokáig igyekezett a fejét sem mozdítani. Mikor elcsitult az első, szinte vad öröme, belegondolt, hogy milyen is lenne, ha valóban csak itt tudna levegőt venni. Mostantól itt kellene élnie? Vagy több ilyen kürtő is van, ahol létezhet? Egy hétig ülhetne a pataknál a bokrok alatt, egy hétig a szekéren a pajta előtti felhajtón, egy hétig itt, egy hétig a ház mögötti ligetben, egy hétig az udvaron, a tölgyfán. A hét elteltével nagy levegőt venne és minden erejét megfeszítve rohanna a másik kürtőhöz, s a légszomjtól szinte tébolyultan bukna bele, közben a többiek meg csak lesnék, mit művel. És egyszer, egy nap, nem érné el a kürtőt, és félúton élettelenül esne össze a porban.

Nyakát óvatosan kinyújtotta és mély levegőt vett. Igen, itt van levegő. Aztán először az egyik, majd a másik irányba fordult. Amikor rájött, hogy mindkét oldalon van bőven levegő, felállt és tett néhány óvatos lépést.

Mindenhol van levegő!

Tudta, hogy milyen ostoba volt az imént, és magában mosolygott. Persze, hogy mindenütt van levegő! Persze, hogy benne van a hiba, és nem a világban!

Most mégis másnak látszott már minden. Úgy tűnt, mintha a táj éles képe eltűnt vagy elsötétült volna, a sok zöld mező sem volt

már pengeéles, puha és selymes lett. És a fény, most már látta, a fény is egyfajta árnyék. Mindenre fátylat borított, a fűre, a fákra, a folyóra, a hegyre és a mezőn dolgozó öt előregörnyedő férfira.

Sejtette, hogy azért tűnt minden ilyennek, mert a roham miatt befelé fordult. Mintha menedéket keresne belül, önmagában, védelmet a kavargó külső benyomások ellen. Most minden elmosódottnak, élettelennek tűnt, mivel megnőtt a távolság közte és a világ között. Nem volt ez új számára. Már korábban megtapasztalta ezt a hirtelen jött undort, ami a melegtől, a rothadástól, a trágyázáshoz használt ürüléktől, a vakon és mohón burjánzó növényzettől támadt rá.

Persze, tudta, hogy van ez.

A meleg összeköt, a hideg szétválaszt. De tudta azt is, hogy neki melyik a jobb.

Lassú mozdulatokkal leporolta magáról a földet. Egyik combján volt egy tölgyfalevél nagyságú nedves folt. Biztos megszárad, mire odaér, gondolta, és továbbindult. Lendülete, öröme odaveszett. Ahogy odaért a többiekhez, szó nélkül fölvetett egy gereblyét és nekilátott halomba gyűjteni a fűvet. Senki nem vett tudomást róla, jobb is így, gondolta, s mikor már elég nagy volt a kazal, fogta és a szárítóhoz vitte, majd szétterítette a rúdon. Apja épp ekkor tartott pihenőt, kaszájára támaszkodva vette észre Káint.

– Ábel hol van? – kérdezte.

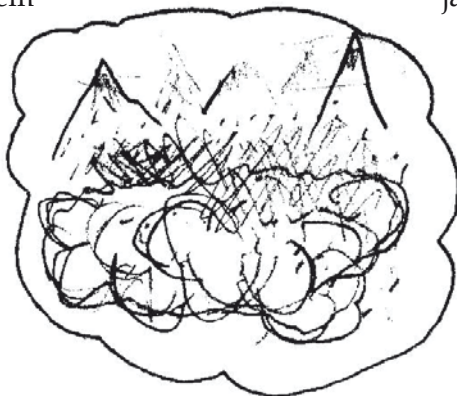
Káin rögtön előrehajolt és nem nézett apjára, miközben válaszolt.

– Talán őriznem kellene?

– Mit MONDTÁL?

Káin nem felelt, a fűvet a szárító legfelső rúdjára dobta, és amikor szeme sarkából látta, hogy valami mozgás támad, és sejtette, hogy apja közeledik, újra lehajolt, hogy összeszedje a lehullott fűcsomókat.

Mire apja odaért hozzá, már az összes fűvet fölszedte, és többé nem hajolhatott le, egyenesen kellett állnia.

– Mit mondtál? – ismételte meg apja a kérdést.

Káin ügyelt arra, hogy tekintete ne találkozzon az apjáéval, és újra elismételte, hogy nem strázsa ő, de közben már készült az elkerülhetetlen ütésre.

De az apja nem ütött. Ehelyett állon ragadta, és erővel fölemelte a fejét.

– Nézz rám, ha hozzád beszélek – mondta.

– Igen – felelte Káin apja szemébe nézve.

– Ábel nélkül egy lépést sem tehetsz – mondta az apja. – Világos?

– Igen – felelte Káin.

– Akkor eredj, menj el érte – mondta.

Ott helyben elengedte kezéből a füvet, hátat fordított apjának és elindult a házak felé. A házak egy lejtőn álltak, köröttük fák, többnyire fenyők és nyírfák, és ilyen messziről nehéz volt kivenni a durva cölöpfalakat és a fűvel benőtt tetőket. Az épületek közti réten ösvények kanyarogtak, mögöttük kocsiút vezetett a pajta felhajtójáig. Közelebb érve látta, hogy az anyja a patak felől jön fölfelé, ruhával teli teknőt tesz a földre és nekiáll teregetni a fenyők közé feszített zsinórra. Mintha a fehér ruhák magukba szívták volna a fényt. Mozdulatlan lógtak a zsinóron, és fehéren ragyogtak a zöld tenger közepén.

– Hol van Ábel? – kérdezte.

– A konyhában ül – felelte az anyja, miközben újabb ruhadarabot vett fel, néhányszor kirázta, majd a zsinórra akasztotta.

Az ajtóhoz érve Káin megtorpant és visszafordult. A meleg és a mozdulatlan levegő miatt minden olyan békésnek tűnt. A fák megfontoltan emelték koronájukat az ég felé, az ablaklécek fehér színe világított a falak vörösében, egy méh repült el zümmögve a fűben, majd hirtelen az ég felé vette útját, s egy pillanattal később már halvány pötty volt az ég kékségében.

Káin a pajta felé pillantott, ahol az épület árnyéka lepelként borult a fűre, látta a citromfák kis ligetét, amely az épület déli oldalán állt. A gyümölcsök apró sárga foltokként sárgállottak a zöld háttérben.

A ház túloldalán becsukódott egy ajtó. A száradó ruhákkal teleaggatott zsinórok felé pillantva látta, hogy anyja mehetett le a

pincébe, levitte a teknőt és a felesleges ruha-csipeszeket.

Nem, nem ácsoroghat itt naphosszat, gondolta, és benyitott. A kinti éles fény után az előszoba némán sötétnek hatott. Egy pillanatra megállt, hogy szeme megszokja a félhomályt. A konyhába lépve Ábel barátságos pillantást vetett rá.

– Készülj el – szólta Káin. – Ki kell mennünk dolgozni.

Nem azt mondta, hogy „neked” kell ki-menned, ahogy először gondolta. Úgy tűnt, mintha hibáztatná Ábelt, és ugyan miért tenné? Ő nem tehet arról, hogy kivételeznek vele.

Egész délelőtt egymás mellett dolgoztak. Káin egy szót sem szólt, Ábel viszont, aki megszokta bátyja szótlanságát, eleinte nem vett erről tudomást, és hosszan beszélt. Idővel azonban levonta a következtetést abból, hogy Káin nem figyel rá, és a délelőtt hátralévő részében egy szót sem szóltak egymáshoz. De ettől még nem volt csend. A tücskök szakadatlan ciripelése, a levegőben ide-oda repkedő méhek és darazsak folytonos zümmögése, a kaszák suhogása és az erdő felől jövő madáracsicsérgés vette körül őket. A gyötrelmek ellenére – könnyező szeme, eldugult orra mellett csípte a bögöly és folyton körülöttük nyüzsgött egy sereg kövér, zölden csillogó légy is – a munka most könnyűnek tűnt. Elégedetten figyelte, ahogy méterről méterre gyűlt a széna a szárítórudakon, s mikor apja ebédelni hívta őket, alig akarta abbahagyni a munkát. Ösztönösen hajtotta a vágy, hogy véghezvigyen valamit, már most ebben rejlett az ereje: ha körmeszakadtáig dolgozott is, sosem adta föl, amit csinált, míg be nem fejezte. Elkészülni valamivel – van-e ennél csodálatosabb? Egy teli gabonatartó, egy frissen kaszált mező, egy tökéletesen felaprított fával teli kamra a padlótól a mennyezetig megpakolva...

– Te is, Káin! – kiáltotta az apja.

Letette a gereblyét és a többiek után indult, le a folyóhoz, ahol az asszonyok már várták őket az étellel. A lombos fák árnyékában, a fűbe telepedve falatoztak. Apró fényfoltok jelentek meg és tűntek el körülöttük, ahogy

a szellő megborzolta a fák koronáját fölöttük. Egy-egy szellőkés az ágakat is megemelte, s ilyenkor az apró fényfoltok egyszerre mozdultak el, s akár egy ragadozó hal árnyékától megriadó halraj, úgy rebbantak tova a fűvön.

A távolból morajlás hallatszott.

– Hallottátok? – kérdezte Ábel. – Dörög.

Káin előrehajolt és az égre pillantott. Keletre a hegyek fölött felhők gyülekeztek. Súlyosan, kékesszürkén kúsztak a völgybe.

– Reméljük, csak egy zápor – mondta az apjuk.

– Nem úgy tűnik – felelte Ábel, felállt és Káinra pillantott.

– Jössz?

Míg a többiek evés után leheveredtek pihenni, Ábel mindig fürdeni ment. Bár Káin nem tudott úszni, kettejük közül csak Ábel tudott, mindig fölöttette neki ezt a kérdést. Mindig nemmel válaszolt. De ma vágyott rá, hogy megmosakodjon, mert nem csak izzadt volt, hanem vizeletszagot is árasztott, így, mindenki megdöbbenésére, bólintott és fölállt.

– Nagyszerű! – mondta Ábel.

Mint mindig, ingét, nadrágját levetve, felmászott egy fára, egyensúlyozva kísétált az

egyik ág szélére, és fejest ugrott a vízbe. Káin látta, amint fehér teste átszeli a vizet és a medertől néhány ujjnyira fölegyenesedik. Látta végtagjai idegenszerű mozgását, ahogy a homok fölött siklott, a feje körül hullámzó haját, nyitott szemét.

Korábban előfordult, hogy leúszott a folyó mélyén fekvő árokba, ahol, mint kiderült, volt egy fa, ebben megkapaszkodott, és addig várt odalent, ameddig bírt, remélve, hogy a parton azt hiszik, vízbe fúlt. Először működött a dolog, még másodszor is, de harmadszorra már senki sem hitte el. Ábel már régóta nem próbálkozott ezzel, és Káin sejtette, hogy csak az alkalomra vár, hogy megint elsüthesse a tréfát. Most prüszkölve a felszínre úszott és ránézett.

– Na, gyere már! – kiabálta.

Káin a tóparthoz ment, levetette a ruháját és belegázolt a vízbe. A víz sötétzöldnek, szinte feketének tűnt a fák koronája alatt. Ahol a víz a derekáig ért, megállt. Érezte, ahogy az áramlat a testének feszül, de nem élvezte.

Ábel mellésiklott.

– Szívesen megtanítalak úszni – mondta.

– Te csak ne taníts engem semmire – felelte Káin. – Csak mosakodni akarok.

Ábel megvonta a vállát és a partra úszott. Megint a fához ment, amiből Káin rájött, hogy újra be fog ugrani, erre ő tett még néhány lépést, most már olyan mély volt a víz, hogy ha guggolt, teljesen ellepte. Nem szeretett volna úgy lemerülni, hogy Ábel a közelben van, mert a víz alatt csukva volt a szeme, és már pusztán a gondolatától is elszállt minden bátorsága, hogy van ott valaki, aki esetleg meglöki, vagy a vízbe taszítja, és rémületében vizet nyelne.

Még egyszer megbizonyosodott arról, hogy Ábel kint van a parton, vett egy nagy levegőt, orrcimpáit ujjával összeszorította, becsukta a szemét és leguggolt.

Mintha egy szűk szobába zárták volna. Se nem látott, se nem hallott, minden sötét volt és hideg. De az egészben a legrosszabb a haja volt, ahogy a fejétől emelkedve lassan hullámozott a körülötte áramló vízben. Valahogyan ez olyan érzés volt, mint a halál.

Pár pillanat múlva már fel is egyenesedett. Érezte, hogy a partról mindenki őt figyel, ezért igyekezett nem abba az irányba nézni, s miközben letörölte a homlokáról csorgó vizet, inkább a fa felé pillantott, ahol Ábel közben elérte a faágat.

Volt ideje még egy merülésre.

Úgy döntött, hogy most megpróbálja a szemét is kinyitni a víz alatt. Ábel nyitott szemmel úszott, tehát biztos nem igaz, amit mondanak, hogy a víz alatt a szem kifolyik, és a szem sarkában lévő réseken át az agyba szivárog. De még ha így volna is, egy gyors pislantás csak nem árthat!

Ismét befogta az orrát, behunyta a szemét, és leguggolt a víz alá. Amikor érezte, hogy stabilan áll, óvatosan kinyitotta a szemét. Látta maga előtt a sima, algákkal borított sziklát, ahogy kiáll a homokos mederből; ha nem is tisztán, de látta. Érezte, ahogy a hideg víz nyomja a szemgolyóit, de nem úgy tűnt, mintha be tudná szakítani, hogy az agyába szivárogjon, azt azért érezné, gondolta, és tett néhány apró lépést előre: érezni akarta talpa alatt az algás követ. Hogy könnyítse a mozgást, közben kezével a vizet tolta. Ez is mindössze egy halvány mozdulat volt. Könnyökét az oldalának szorította, és csak alkar-

jával legyezett. De mégiscsak egy mozdulat. Haladok a víz alatt! – gondolta. Hát mi ez, ha nem úzás? Úszom! – ujjongott magában, ahogy a víz alatt összegörnyedve kicsiket lépkedett föl-alá, s közben a kezével a vizet lapátolta.

Ebben a pillanatban az jutott eszébe, hogy van valami csirke-jellege a mozgásának. És amint ezt gondolta, meglátta Ábelt. Néhány méterre feküdt tőle a vízben, és őt figyelte. Egyik kezével a szikla résebe kapaszkodott. Látta, ahogy vállát rázza a nevetés, szájából bugyborékolva jön a levegő.

Egyszerre álltak talpra és bukkantak föl a víz alól kíváncsi szempárok tekintetétől övezve. Feltehetőleg Ábelt figyelték, ahogy elrugaszkodik és a vízbe ugrik, és látták a számukra természetellenesnek tűnő siklást a mederben, s nyilván sejtették, hogy valami történik odalent, mivel Ábel olyan sokáig maradt a víz alatt, épp Káin mellett.

Ábel nevetve gázolt kifelé.

– Tudjátok, mit művel Káin a víz alatt? – kiabálta.

Káin látta, ahogy öröme másokra is átragad. Valaki már most nevetett, pedig még nem is mondott vagy mutatott semmi mulatságosat.

– Úgy néz ki, mint egy partra vetett hal, nem igaz? – mondta Ábel és előregörnyedve kitolta állát, úgy tátogott, mint egy hal. Közben még azt is elérte, hogy szemei élettelennek tűnjenek. Üresen bámult maga elé, Káin élő mása volt. De a kacagás minden biztonnyal arra ösztönözte, hogy fokozza ezt. „Mintha csak őt látnám!” – kiáltotta valaki; Ábel erre lassan fölemelte a kezét és a fejét vakarta. Ezután pedig csak állt, karját lógatva, amely most groteszk módon hosszúnak tűnt, utána pedig elindult, mély, artikulálatlan hangokat hallatva, és bátyja élő másából agyalágyulttá változott.

– Ööööh – mondta. – ÖöööHHH. ÖöööHHH.

Nem volt köztük nagy különbség, mindenki láthatta, s amikor Káin erre rájött, érezte, hogy szemébe könny szökik. Maga előtt a földet bámulta, és csak annak örült, hogy a fürdés miatt olyan vizes, hogy nem láthaták, milyen állapotban van.

– De a víz alatt! – mondta most Ábel. – Ott így néz ki!

Leguggolt a fűben, könyökét szorosan az oldalához szorította, kezével csapkodni kezdett, s kicsiket lépegetett. Közben kissé rángatta a fejét, és halkán azt mondta: „ko-o-o-t, ko-o-o-t, kot, kot, kot! Ko-o-o-t, ko-o-o-t, kot, kot, kot!”

Mindenki nevetett.

– Szárazon hal, vízen csirke! – kiáltotta Ábel.

Máskor Káin nekiment volna, a földre lökve ökölrel az arcába vágott volna, mielőtt apja vagy valaki más közbeavatkozna és szétválaszthatná őket. De most nem. Valahogy védtelen volt azzal szemben, amit látott. Nem lett dühös, csak szomorú.

Szó nélkül lehajolt, fölvette a földről a ruháit. Amikor megfordult, hogy visszamenjen a mezőre, tekintete találkozott Ábelével. Ábel először mosolygott, talán tovább akarta cukkolni, de aztán úgy tűnt, észbe kap, szeme fényleni kezdett, szája sarka megrándult, s a következő pillanatban a szeme elkerekedett, mintha megrémült volna.

Káin lesütötte a szemét, nem értette, mit jelent ez a tekintet, s már a réten járt, amikor érezte a hatást.

Közben meghallotta háta mögött Ábel kiáltását.

– Káin! – kiabálta. – Káin! Nem akartam... Ne, Káin!

Eleinte csak ment tovább. De mikor újra felhangzott a kiáltás, ezúttal még kérlelőbben, mint az előbb, megállt és visszafordult.

Ábel ott állt, ahol az imént, körülötte fekvő alakok a fűben, a folyó partján. Lógott a karja, Káin látta, hogy sír.

De miért sír?

Lassan elindult Káin felé. Feje felett újabb fuvallat borzolta a lombkoronát, az átszűrődő napsugarak vad ragyogása úgy vette körül az alakját, mint amikor vihar közeledik. Fejét előrehajtva ment, és csak akkor emelte föl, amikor Káinhoz ért. Szemét könny áztatva, arcát eltorzították a rángások.

– Mi az, Ábel? – kérdezte Káin.

Ábel egész felsőteste rázkódott. Megpróbált megszólalni, de nem jött ki hang a torkán.

Káin tett felé egy lépést.

– Mi az, Ábel? – ismételte meg. – Miért sírsz?

– Én... nem... akartam! – zokogta.

Káin kérdően nézett öccse könnyes szemébe.

– Mit nem akartál?

– Nem akartalak megbántani. Jaj, Káin, én nem...

Káin hirtelen elérzékenyült. Öccséhez lépett és átkarolta. Érezte, ahogy hozzáér testvére vékony, sima teste, s ettől ő maga is majdnem elsírta magát.

– Látod, semmi baj! – szólalt meg. Egyik kezével a hátát, a másikkal a tarkóján a haját simogatta, újra és újra. – Édes kicsi Ábel – mondta. – Értsd meg, semmi baj. Semmi baj.

De Ábelt nem lehetett megvigasztalni. Szorosan Káinhoz bújva zokogott, egyre csak zokogott.

Káin valahonnan a háta mögül hirtelen patogást hallott, először halkán, majd egyre erősebben, először azt hitte, hatalmas máglya ég a mező túoldalán. De megfordulva látta, hogy a vihar érte el az erdőt. Makk nagyságú esőcseppek csapódtak a fák leveleire. Megélnékült a szél a mező fölött, látta, ahogy közeledik az eső. Öt másodperc múlva már ötszáz méterrel odébb járt, túl volt az erdőn és a folyón.

– Gyere, Ábel – mondta, mikor elérték őket is az esőcseppek. – Bemegyünk.

DOMSA Zsófi fordítása

© Oktober Forlag, Karl Ove Knausgård, 2004

Karl Ove Knausgård (Oslo, 1968) norvég író 1998-as debütálása óta számtalan díjat kapott. Nevét a *Min Kamp* („Harc”) című hatkötetes, ön-életrajzi ihletésű regénysorozata tette külföldön is ismertté (magyar nyelvű részletét lásd az *EX Symposium* 2011/76. számában). A sorozat számos nemzetközi elismerést kapott, 2015-ben pedig a Die Welt „Literaturpreis”-jával jutalmazták. A 2004-ben megjelent, bibliai ihletésű „Ideje van mindennek” (*En tid for alt*) című regényt már a megjelenésekor jelölték az Északi Tanács rangos díjára, majd Norvégiában beszavazták a huszonöt legjobb norvég könyv közé.

Domsa Zsófi (1975) tanulmányait a norvégiai Verdalban és az ELTE Bölcsészettudományi Karának skandinavisztika, valamint könyvtudományi és informatikai szakán végezte, 2009-ben irodalomtudományi doktori fokozatot szerzett. Jelenleg az ELTE Skandináv Nyelvek és Irodalmak Tanszékének adjunktusa. Norvég nyelvből fordított fontosabb munkái Jon Fosse *Ősz álom* (2002) és Axel Hellstenius *Elling és Kjell Bjarne* (2003) című színművei, Jon Fosse *Line haja* (2007) című novellája, valamint Jon Fosse: *Valaki jön majd – Hat színmű* (2012) című drámakötete.